

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrto leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrto leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Poznajna številka 10 v.

Reklamacije so poštne preste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Imenik. Enostopna petil-vrtilica (širina 88 mm) za vsakrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

95. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 28. novembra 1908.

Leto XI.

Volilci!

Dne 14. decembra voli splošna kurija za kranjski deželni zbor, tista kurija, ki je bila obljubljena delavstvu, ki je pa po kompromisu deželnozborskih strank fabricirana proti delavstvu.

Kot edina opozicionalna stranka nastopa pri teh volitvah jugoslovanska socialna demokracija, kajti klerikalci in liberalci so se sprijaznili in odložili orožje, hoteči si razdeliti mandate brez boja. Vi, volilci, pa odločajte, če so razmere na Kranjskem res take, da ni treba boja.

Deželni zbor, kamor imate voliti poslance, je tudi po zadnji volilni reformi sestavljen tako, da ni govora o enaki pravici, ne v socialnem, ne v narodnem oziru. V slogi, ki bi bila vredna boljših idealov, so državnozborske stranke prikrpale volilnemu redu četrto kurijo, v kateri bi moralo delavstvo ostati brez resnične pravice, ker ga nadglasujejo privilegirani volilci, ki so itak že volili 36 poslancev v veleposestvu, v trgovski zbornici, v mestni in v kmetijski kuriji. Narodno je pa volilni zakon karikatura enakopravnosti, ko ima 50 nemških veleposestnikov 10 mandatov izmed 49!

Če naj beseda „enakopravnost“ meso postane, je pred vsem potrebna temeljita sprememba volilne pravice. Ta cilj se pa ne doseže brez težkih bojov, zakaj slovenski stranki sta priznali nemškemu veleposestniku pravico, preprečiti vsako volilno reformo enostavno s tem, da odidejo iz zbornice. Tako bi bili delavci, tako bi bili Slovenci sploh obsojeni, da ostanejo na večne čase pravno zapostavljeni in podrejeni.

Volilci!

Edina socialna demokracija vodi na Kranjskem odkritosrčen boj za splošno in enako volilno pravico; le če izvolite njene kandidate, se bo ta boj nadaljeval s tako odločnostjo, da je upati na zmago. Storite torej svojo politično dolžnost!

V deželnem zboru in v deželnem odboru bo imela klerikalna stranka večino. Ona bo torej odločevala o javnem življenju v deželi. Česa je pričakovati od takega režima, je dobro znano. Klerikalizem ne pozna nič drugega, kakor svojo korist. Komaj so klerikalci na Kranjskem dobili moč v roke, pa so že pokazali mačje kremplje. Takoj so vprizorili boj proti svobodomiselnemu učitelstvu in proti zavednim občinam. Razpust idrijskega občinskega odbora je najboljšje znamenje, česa ima pričakovati neklerikalno prebivalstvo v deželi, če ne bo v deželnem zboru krepke in odločne opozicije.

In kakšna bo usoda šolstva, če bodo klerikalci gospodovali brez odpora? Naš narod, ki je — ne po svoji krivici — zaostal na vseh potih življenja, potrebuje izobrazbe kakor ozebel solnca, če hočemo, da dohiti druge napredne narode. A klerikalizem je bil od nekdanj sovražnik svobodne izobrazbe, ker potrebuje za svoje namene slepo verujoče ljudi, ne pa samostojno mislečih.

Socialna demokracija se bojuje za svobodo šole in za neodvisnost učitelstva kakor nobena druga stranka. Glasujte torej za njene kandidate!

Volite socialne demokrate! V deželnem zboru bo treba gledati, kako se dela z deželnimi dobrodelnimi zavodi. Bolnišnice in podobne institucije imajo služiti potrebam ljudstva. One niso za parado in za birokratične eksperimente. Prisilne delavnice ne smejo biti konkurenčni zavodi, ki ovirajo delavce, če se bojujejo za izboljšanje svojega položaja. Uslužbenci in delavci v deželnih zavodih ne smejo biti brezpravni ter hujše izkoriščani kakor v privatnih podjetjih.

Socialni demokratje priznavajo, da potrebuje dežela večih dohodkov, da more izvrševati svoje dolžnosti, toda saniranje deželnih financ se ne sme izvršiti na račun najsiromašnejših slojev, kakor nameravajo sedanji politični gospodarji n. pr. z zvi-

šanjem davka na žganje. Najrevnejšim slojem se naklada največ dolžnosti, odrekajo se jim pa najprvotnejše pravice. Velikemu kapitalu in zemljiščni veleposesti se predpisujejo sorazmerno najmanjše davščine, z zistomom indirektnih davkov in doklad se pa izsesavajo reveži, siromaštvo se širi med ljudstvom in tako se vodi narod na rob propada.

Socialna demokracija zahteva pravično razdelitev bremen, kateri se pa privilegirani zastopniki upirajo navsomoč. Kdor hoče toraj preuredbo finančnega zistema na korist revežem, bo volil socialne demokrate.

Radikalna opozicija je v deželnem zboru potrebna tudi zaradi občin. Po vsej deželi so delavski sloji brezpravni v občinah, a reforma občinske volilne pravice je odvisna od sklepa deželnega zbora in tudi v tem vprašanju je le od socialne demokracije pričakovati krepko, temeljito delo.

Sodrugli Volilci!

Dne 14. decembra imate priliko, da pokažete svojo odločno voljo, bojevati se za pravice, katerih Vam nihče ne prinese iz milosti v dar. Glasujte složno za socialno-demokratske kandidate in pokazali boste s tem svojim nasprotnikom, da nočete brez boja umreti politične smrti in da se ne more preko Vaših pravic vedno prehajati na dnevni red. Saj ni res, da ste tako malo vredni, kakor hoče izražati Vaša brezpravnost! Kaj pa bi bila dežela brez Vašega pridnega dela? Odkod bi pa prihajalo vsako bogastvo, če ne bi bilo Vaših žuljevih rok? Odkod bi tudi dežela zajemala svoje dohodke, če bi Vi ne vstvarjali svoje vrednosti?

Če so vsi zastopani v deželnem zboru, zakaj Vi ne? Če se sme tam vsakdo bojevati za svoje interese, zakaj Vi ne? Ali naj Vam vedno ostane pečat nezrelosti?

Pa tudi Vi, volilci privilegiranih razredov, ki ste že enkrat volili svoje poslance, razsodite, ko boste glasovali v splošni kuriji, če je pravično, zamašiti delavstvu usta in mu zapreti pot tja, kjer se lahko legalno bojuje za svoje interese. Če se zapro brezpravnemu ljudstvu vsa vrata kompetentnih zastopov, kako naj si to ljudstvo še ohrani vero v uspešnost legalnega boja? Kako naj si tedaj boj zatiranih ohrani tiste oblike, katere vsi želimo, da bi mu ostale? Desetletja se delavstvo bojuje za skromen prostorček na solncu. Ali naj še enkrat doživimo razočaranje? Ali naj se prepriča, da razrednega boja ne more biti brez razrednega sovraštva?

Socialna demokracija gre v boj s prepričanjem, da koristi njena zmaga vsemu narodu. 14. december naj pokaže, ali je čut pravičnosti pri nas toliko razvit, da se smatra tudi delavec kot enakopraven član slovenskega naroda. Kdor čuti tako, bo dne 14. decembra glasoval za kandidate socialne demokracije.

Socialno-demokratski glasovi pomenijo

demonstracijo za splošno in enako volilno pravico;

za socialno enakopravnost;

za narodno enakopravnost;

za svobodno mišljenje in napredek;

za svobodno šolstvo;

za neodvisno učitelstvo;

za demokratično načelo v deželi in občinah.

Volilci! Glasujte za socialno-demokratske kandidate!

Deželni volilni odbor.

Sodrug! Someščani!

Na Hrvatskem se je vgnezdil režim, ki tekmuje glede na preziranje državljanских pravic, na načela ustavnosti, na ideje dvajsetega stoletja z najhujšimi despocijami orienta. Na čelu deželi vidimo človeka, ki nima nikjer med narodom politične zaslombe, ne v parlamentu stranke, ki bi bila sprejela njegov program, ki pa hoče iz osebne ambicije in kot »eksponent« budimpeštanske oligarhije s pomočjo nekaterih egoističnih kreatur terorizirati celo deželo in vse prebivalstvo. Pod tem režimom se razvijajo razmere, nezasišane in sramoteče človeštvo, razmere, ki so bile tuje celo zloglasni vladi Khuen-Hedervaryja. Zapor se napolnjujejo z ljudmi, vjetih pod pretvezo nekake bajeslovne »veleizdaje«, a po štiri mesece se jetniki ne zaslišijo, ne dostavlja se jim obtožba, ne postavljajo se pred sodnika. Ravnanje z njimi je tako nezakonito, da si ne vedo druge pomoči kakor protestirati proti nasilstvu na ta način, da odklanjajo po cele tedne hrano. Zakoni, ki so že sklenjeni v saboru, se ne predlagajo na sankcijo, sabor se ne sklicuje, uradniki in sodniki se predstavljajo za šikano, siromašnim dijakom se odrekajo podpore, ker njih starši ne trobijo v politični rog sedanje vlade, legalni shodi se prepovedujejo ali pa jih razganjajo z žandarji in policaji, delavske organizacije se preganjajo, skratka — na Hrvatskem je izjemno stanje, ki omogoča sedanjim mogotcem vsako brezpravnost in silovitost.

Proti tej tiraniji je vstala socialna demokracija na Hrvatskem, ki je z bistrim vidom spoznala, da je glavni vzrok dolgotrajnega suženjstva politična brezpravnost naroda. Komaj 2 1/2 odstotka vsega prebivalstva na Hrvatskem in v Slavoniji imata volilno prhvice; skoraj polovica njih so uradniki in če se pomisli, da je glasovanje ustmeno, se lahko razume, da je tak volilni red nevarno orožje v rokah vsakega silnika, če je le dovolj brezobziren. Hrvatski narod potrebuje torej predvsem volilne pravice, da si zagotovi politično moč, s katero se bo mogel uspešno bojevati. Z ozirom na to je socialna demokracija razglasila načelno zahtevo:

Skliče naj se nemudoma sabor ter naj se mu predloži načrt zakona o splošni in enaki volilni pravici!

Socialna demokracija je dosegla prvi uspeh s tem, da so vse resnično opozicijske stranke sprejele njeno zahtevo. Zadnji impozantni shod je policija razbila na surov način. A za nedeljo je sklicala stranka zopet shod, na katerem dobe tudi druge stranke priliko, da se izjavijo glede na splošno in enako volilno pravico.

Trenotek je za ves hrvatski narod velevažen, morda odločilen za desetletja.

Sodrug! in prijatelji!

V tem trenutku smatramo za svojo moralno dolžnost, da izjavimo hrvatskim bratom svojo solidarnost in da jim zaželimo zmago v gigantičnem boju.

Zaradi tega sklicuje jugoslovanska socialno-demokratska stranka

Ljudski shod

ki bo

v nedeljo, 29. t. m. ob 9. dopoldne

v veliki dvorani

Mestnega Doma

v Ljubljani.

Dnevni red:

Razmere na Hrvatskem in boj za volilno pravico.

Poročevalec je sodrug Etbin Kristan.

Kdor ima zmisla za velikanski boj, ki se vodi na Hrvatskem in kdor razume, da je odkritosrčna beseda v tem trenutku naša dolžnost, pride na shod.

Na svidenje v nedeljo v »Mestnem Domu«!

Sklicatelj.

Politični odsevi.

Državni zbor se je v četrtek, 26. t. m. sešel in Bienertovo ministrstvo se mu je predstavilo. Novi ministrski predsednik je razvijal svoj program in je naglašal, da je njegova glavna naloga, pripraviti tla za parlamentarni kabinet. Potem je prigovarjal strankam, da naj mu dovolijo premirje in da naj glasujejo za proračunski provizorij, za zakon o aneksiji Bosne in Hercegovine ter za pooblastilne zakone o trgovinskih pogodbah. Obljubil je tudi, da predloži jezikovni zakon, ki naj bi bil podlaga za sporazum Čehov in Nemcev. Takoj za Bienertom se je oglasil za besedo znani Klofač, kar je povzročilo vihar med nemškimi radikali, ki so mu začeli klicati »Veleizdajalec! Marš v Srbijo!«

Klofačevi pristasi so jim odgovarjali, pridružili so se jim še nekateri in takoj je bil v toku prijazen kravalček. Klofač je predlagal otvoritev debate o Bienertovem programu, a predlog je bil odklonjen.

O starostnem zavarovanju je dejal Bienert v svoji programatični izjavi: »Starostno in invalidno zavarovanje ni le korak človeškega čuta, ampak tudi stvar zdrave gospodarske politike, zakaj rešiti naše delavne sodržavljane skrbi za bodočnost, se pravi, dvigniti njihovo veselje za delo. Menica, ki se nam predlaga, ima podpise raznih vlad, pa tudi podpise vseh strank, da, takorekoč vsakega posameznega člana te zbornice. Skrbite, da se ta menica pravočasno izplača, da se nam prihrani bridka tožba.

Z jezikovnim zakonom namerava vlada predložiti tudi zakon o okrožnih zastopih. Iz Bienertove izjave ni razvidno, ali se misli tu na zakon za vso državo ali le za Česko. Najbrže računa vlada le s Česko. Ampak to ne bi bila nikakršna rešitev avstrijskega jezikovnega vprašanja.

Krščanski socialci so v državnem zboru vložili nujne predloge o šestmesečnem proračunskem provizoriju za leto 1909 in o sklepni rešitvi zakonskih načrtov, ki se tičejo aneksije Bosne in Hercegovine. Vidi se torej, kdo je glavna četa nove vladne vojske. Ampak če se bo Bienert res podal pod varuštvo krščanskih socialcev, mu bo kmalu odzvonilo.

Princ Lichtenstein stari jezuitični avantgardist, je v državnem zboru ntemeljeval nujnost proračunskega provizorija. Črni princ je namreč tudi kandidat krščansko-socialne stranke za ministrstvo.

Dunajski državni zbor ho baje razpuščen, če se ne reši proračun in aneksijska predloga nujnim potom. Doslej Bienert še nima dvetretjinske večine.

Zaradi aneksije Bosne in Hercegovine je socialno-demokratska zveza v državnem zboru sklenila predložiti sledečo interpelacijo: »Aneksija Bosne in Hercegovine je spravila interese avstrijskega prebivalstva v veliko nevarnost. Boj kot avstrijskega blaga na Turškem je povzročil občuten odpad v izvozu našega blaga. Z depresijo težko oškodovana industrija je izgubila zopet važne trge. Tisoč in tisoč delavcev žuga vsled tega izguba dela. Razburjenost srbskega in črnogorskega prebivalstva nad aneksijo Bosne in Hercegovine je napotilo vojno upravo, da je zadržala moštvo 15. vojnega zbora po končani prezenčni službi pod zastavo in da je poklicala nadomestne rezerviste tega zbora na službo. Evropskemu miru žuga resna navarnost. Z demokratično ustavo za anektirani deželi bi se to nevarno razpoloženje brez suma odpravilo. Ako se noče, da se smatra avstro-ogrsko vlada v anektiranih deželah za gospodstvo tujcev, se mora priznati prebivalstvu Bosne in Hercegovine pravica do samostalnega deželnege zbora, izvoljenega na podlagi splošne, enake volilne pravice. Samo tak parlament bi lahko rešil velika vprašanja teh dežel: Svobodo združevanja in zborovanja, koalicijsko svobodo, varstvo zakonodajstva za delavce, agrarno vprašanje in šolsko vprašanje. Volilni privilegij velikih posestnikov onemogoča nujno rešitev agrarnega vprašanja. Volilni privilegij na korist katoliškemu klerikalizmu podpihujejo narodnostno in versko nasprotje v obeh deželah. Taka privilegirana volilna pravica, kakor je namerava skupna vlada, bi vstvarjala podlago za srbsko iredento. Iz teh razlogov vprašajo podpisani:

1. Ali je vlada pripravljena, podati zbornici poslancev natančno poročilo o evropskem položaju, zlasti nevarnosti vojne na Balkanu, o vojaških pripravah in o oškodovanju avstrijske industrije vsled aneksije Bosne in Hercegovine?

2. Ali je vlada pripravljena, zahtevati od skupne vlade, da čimprej predloži demokratično in na podlagi splošne, enake volilne pravice poživajoče ustave za Bosno in Hercegovino?

Trielizem namesto dualizma ima baje grof Aehrenthal na programu. »Budapesti Naplo« poroča, da je bil sekcijski šef od ministrstva zunanjih zadev, gospod Jettel v Budimpešti, kjer je nagovarjal Wekerla in Košuta, naj bi privolila, da se združi Bosna in Hercegovina s Hrvatsko, Slavonijo in Dalmacijo ter naj se iz teh dežel vstvari posebno državno telo. Mnogo verjeti pač ni tej čudni novici.

Propad francoskega prebivalstva. Dne 13. novembra je razdelil v zbornici poročevalec Gervais poročilo o vojnem proračunu. Gervais povdarja, da je letos 210.000 novincev, dotim jih je lani bilo 215.000; leta 1912. jih bo, če gre stvar tako naprej, 204.000, leta 1928. pa le 182.000. Vsled tega je letos efektivnega vojaštva 433.000, dotim ga je lani bilo 457.000; prihodnje leto ga bo 417.000, leta 1926. nič več kot 380.000. Kot pripomoček svetuje poročevalec, da se izkuša pridržati več vojakov, da služijo dalje in da se uvede splošna vojna dolžnost tudi v Alžiru.

Sodrug! telovadci!

V Ljubljani in po deželi se je pojavila želja delavcev, ki ljubijo telovadbo in šport sploh, pa so večinoma doslej prisiljeni, biti v telovadnih društvih, katere rabijo nasprotniške stranke za svoje politične namene, da se ustanovi neodvisna delavska organizacija, kakršno imajo tudi češki socialni demokratje. V zadnjem času se pokazujejo celo v »Sokolu« čudna znamenja, ki nikakor ne

morejo ugajati človeku, išočemu zdravju koristne telovadbe. Brez nujne potrebe nečemo izrašati kritike, ki bi škodovala tem organizacijam. Nikakor pa nečemo biti stafaža. Zato Vas vabimo, da se združite z nami. Dosti nas je, da si lahko ustanovimo krepko telovadno organizacijo, ki bo res služila telovadbi, ne pa namenom, ki niso naši. Kdor je z nami, naj se oglasi v »Delavski Tiskovni Družbi«, Dunajska cesta 20. Potem Vam naznanimo, kdaj in kje se snidemo, da se pogovorimo o daljših korakih. Pripravljalni odsek.

Domače stvari.

V »Slovenskem Narodu« je dr. Tavčar pripovedoval, da liberalno-klerikalna »harmonija« nima kompromisnih namenov, ampak da se ima z njo le uvesti dostojen ton v slovensko časopisje. Kakor pihlanje cefirja so bile te besede starega gromovnika in zares je postala pisava med liberalci in klerikalci tako uljudna, kakor med gospodo in damami na dvorskem plesu. Ampak ta finesa velja samo za občevarje liberalcev s klerikalci in menda viceversa; nikakor se pa ne sme upati, da izgine iz »vodilnih« slovenskih časopisov surovost sploh. To je »Slovenski Narod« dokazal takoj v sredo, ko se je zaletaval v socialne demokrate. Razumemo, da so bili »Narodovi« uredniki že nervozni, ker so morali tako dolgo krotiti svoj od davnine navajeni stil ter zamakati svoja peresa samo v črnilo ter da so občutile njih duše kakor odrešenje priliko, da izlijejo, česar toliko časa niso bile smeje dati od sebe. A poučno je to. Gospodje se boje odkritosrčnosti. Zakaj ne priznajo, da jim je olikani ton v polemiki slejkakor prej deveta briga in da imajo samo povelje, ne zaliti klerikalcev? Morda se boje, da bi postala harmonija njih lastnim pristašem preveč razločna.

Dr. Henrik Tuma v Gorici je nedvomno eden najbolj izobraženih slovenskih politikov in mož velikih duševnih sposobnosti. To so dolgo ne le priznavali, ampak celo z nekako bahavostjo povdarjali slovenski, zlasti goriski liberalci. In morda bi bilo še danes tako, če ne bi imel dr. Tuma nekake pri nas redke lastnosti, namreč prepričanje in če ne bi smatral za dolžnost značaja, izvajati iz svojega prepričanja vse posledice. Ker se je dr. Tuma resno in stvarno pečal s političnimi in socialnimi vprašanji, pa ni bil diletant v državnih in družabnih studijah ter v javnem življenju, je moral storiti tudi zadnji korak ter se pridružiti socialni demokraciji. In glejte: Naenkrat je dr. Tuma postal ignorant, nesposoben, hujskač in vse, kar mora biti po slovarju naših narodnjakov človek, ki posveti svoje delo in znanje najbolj zatiranemu, najbolj trpinčnemu delu svojega naroda! Organ Gabrščkovih podjetij »Soča« in harmonizirani »Slov. Narod« — da ne govorimo o tržaški tetki »Edinosti«, ki je na svoja stara leta še prav tako otročja, kakor v prvih časih svoje nepotrebne ekzistence — se zaganjajo v dr. Tumo s tako vehemenco, da se jim razblinja ves dostojni »ton«, ki je izza liberalno-klerikalne »harmonije« baje dekretiran slovenskemu časopisju. Konstatiramo pa to prav z zadovoljstvom. Ljudje, za katere je sodrug dr. Tuma leta in leta delal, ga predobro poznajo, da bi liberalne psovke kaj opravile pri njih; spoznali bodo pa po tej pisavi — liberalce. In to bo prav.

»Narodna Zveza« se bo imenovala organizacija združenih liberalnih in klerikalnih poslancev v državnem zboru, ki je sprejela, kakor poroča »Narod« s posebno slastjo, vse zahteve dr. Šušteršiča. Zgodilo se je torej. Zakaj? Nova »Zveza« naznanja — in v naznanilu se natančno spoznava Šušteršičev koncept — da se ni združil ne zarada jugoslovanskega ministrstva in tudi ne zaradi septembrskih dogodkov v Ljubljani. Zakaj pa? — Eh! Zaradi splošnega notranjega in zunanjega položaja v Avstriji! Zaradi »visoke, više, najviše politike!« Dr. Šušteršič je že na klerikalnem zaupniškem sestanku pripovedoval, da se priporoča »zblizanje« zaradi — aneksije Bosne in Hercegovine. Ampak kako bo dr. Šušteršič pojasnil, da se je začelo faktično zblizovanje — združení narodni odbor, spremenjena pisava časopisja obeh strank, liberalno klerikalni obiski i. t. d. — ko sta bili Bosna in Hercegovina še okupirani, ne pa anektirani deželi? Ljubi Bog! Saj je bila »harmonija« že v deželnem zboru, ko so skovali svojo čedno volilno reformo. In še takrat, da se prej smo napovedovali zblizanje in združitev. Dr. Šušteršič vendar ne misli, da imamo tako dobre stike z baronom Aehrenthalom, da bi bili že tedaj poznali termin, ko bo Bosna anektirana!

Ljubljanski mestnim delavcem hoče magistrat za cesarjev jubilej prirediti »banket« v »Mestnem Domu«. Tako je sklenil ljubljanski občinski svet, ki pa slabo pozna delavsko življenje in delavske potrebe. Med takim pogoščenjem siromašnih delavcev in banketom gospode je vendar razlika, katero bi bili lahko uvaževali prireditelji. Kar se navadno imenuje banket, je slavnostna pojedina, ob kateri se čuti vsak gost počaščenega in vznešenega; pri gostbi, katero namerava magistrat, pa ne bo teh občutkov, temveč bodo gostje, v za-vesti, da se jim daruje jed in pijača, ki je sicer njih največja skrb, vse prej ponižani kakor povišani. Delavski banket je morda reklama za prireditelje, poseben užitek za goste pa ne. Marsikateremu bi bilo ljubše, če bi dobil tistih par kron v denarju, kar bo vreden kuvert.

Avtomobilistična proga med Trstom, Opatijo in Reko. Spojenje Trsta z Opatijo po avtomobilistični progi, na katero se je mislilo pred več leti, bo kmalu gotova stvar. Sedaj se osigura finančna stran podjetja, katero bo velike važnosti tudi za Reko, ki bo tako spojena s Trstom in Opatijo.

Povišanje častniških plač. Iz uradnih krogov poročajo, da izide v kratkem odredba o ureditvi častniških plač. Potemtakem dobijo častniki plačo po novi ureditvi že s 1. decembrom t. l.

Kavarnar Gölles v Gradcu je bil ljubosumen na svojo ženo. Ko se mu je zazdelo, da ima dokaze za njeno nezvestobo, jo je ustrelil. Minoli petek je bil zaradi tega v Gradcu pred poroto, ki ga je — oprostila. Občinstvo je to sodbo viharo aklamiralo, tudi dame so demonstrativno pozdravljale oproščenega obtoženca. Dobre duše mislijo, da v dvajsetem stoletju ni več barbarstva v srednji Evropi.

Železniška nesreča se je primerila na Vrdu. Okoli štirih zjutraj je pripeljal na postajo Vrd vlak štev. 860, ki je moral zavoziti na lokalni končni tir, da se umakne osebnemu vlaku. Lokomotiva je pa imela preveč para ter je zavozila s tira na cesto in se je prekucnila. Na srečo je osebje pravočasno opazilo nevarnost ter je poskakalo z vlaka.

Žensko mrtvo, in sicer v sami srajci, so našli v četrtek zjutraj na Tabru pri Dornbergu v jarku pod oknom neke hiše. Glavo je imela razbito. O tem se govori marsikaj. Dosedaj ni še dognano, ali se je izvršil samoumor, ali pa kaj drugega.

Za mladinsko organizacijo so prispevali (nabiralna pola št. 1.) Pavel Pleničar 30 vin.; Rudolf Keršič 24 vin.; Jožef Čaks 40 vin.; po 20 vinarjev Bogomir Šturm, Franc Snoj, Puh, Maks Šerle, Matevž Marincič, Martin Erjavec, Jožef Slamnjak, Jožef Zorko, Franc Letnar, Jožef Muzlovič, Rudolf Remskar, Ivan Jenko, neimenovani, Ciril Jevce, Milan Prešeren, Ferdo Schnapp in Franc Ogris 30 v. Skupaj 4 krone 44 vinarjev.

Simon Gregorčičeva čitalnica v Ljubljani šteje 76 časopisov, in sicer 49 slovenskih, 18 hrvaških, 16 čeških, 1 slovaki, 2 ruska, po en rusinski in poljski, 2 italijanska ter 16 nemških. Obisk čitalnice je do 1. aprila znašal po 80 oseb na dan, pozneje pa po 60 oseb. Knjižnica šteje danes nad 1800 knjig. Lani se je pomnožila za 600 knjig. Od teh je okoli 900 slovenskih, 700 nemških, 100 hrvaških in 100 čeških, ruskih in drugih. Vsak mesec se izdosi iz knjižnice po 1200—1300 knjig. Lani se je izposodilo 130 000 knjig na 1000 legitimacij. Čitateljev je bilo 840.

Gospodarski pregled.

Pešanje izvoza iz Avstro-Ogrske. Iz statističnega poročila, katero je izdalo trgovsko ministrstvo za mesec september, se posnema, da se je izvoz iz države precej poslabšal. Dočim je poskočil uvoz za K 6,700.000, je padel izvoz za K 8,300.000 v primeri z onim meseca septembra preteklega leta. Od 1. januarja do 30. septembra se je zvišal uvoz za 544 milijonov K, dočim se je izvoz znižal za 314 milj. K. Padanje v izvozu je pripisovati splošni gospodarski krizi, ki še vedno ni ponehala in se je bati, da se izvoz avstro-ogrskih pridelkov še nadalje poslabša, predvsem vsled bojkota na Balkanu.

Bojkol avstrijskega blaga na Turškem. Odbor, ki vodi bojkol proti avstrijskemu blagu na Turškem, je izdal oklic, da morajo imeti vse trgovine po Turškem na vratih tablice z napisom: «Tukaj se ne prodaja avstrijsko-ogrskega blaga». Imena tistih, ki se ne drže bojkota, se razglašajo po časopisih.

Kartel za cement. Avstrijski kartel za cement je pokupil vse proizvode cementarn na Tirolskem in Voralberskem, da bi tako iste ne delale konkurence zvezi južno-nemških cementarn, pri kateri je interesiran avstrijski kartel.

Društvene vesti.

Akademija je imela v pondeljek svoj občni zbor, na katerem so bili izvoljeni v odbor: dr. Clerk, dr. Demšar, ces. svetnik Franke, dr. Grošelj, Lajovic, Pustoslemšek, dr. Ravnihar, prof. Reisner, dr. Stojc in ing. Turk, namestniki so: dr. Lončar, Merhar in dr. Pestotnik, pregledniki računov pa dr. Krevelj, dr. Svigelj in dr. Tičar.

Umetnost in književnost.

Džungla. Krasno delo Rudyarda Kiplinga «The Zungle Book» je izšlo v slovenskem prevodu Fr. K. v založbi L. Schwentnerja v Ljubljani. Cena broširani knjigi 2 K, elegantno vezani 3 K, po pošti 20 vin. več. Rudyard Kipling je med Slovenci še malo znan, a bilo je prav, da je za prvi slovenski prevod izbrana prav Džungla, ta mična kompozicija, napol basen, napol povest, ki mora enako razveseliti mladino in odrasle. Kakor Schwentnerjeve izdaje sploh, je tudi Džungla prav okusno opremljena, kar je treba povedati, ker se pri nas včasih zunanja oblika leposlovnih knjig kar žaljivo zanemarija. Seveda je vsebina knjige važnejša kakor oblika, ampak toliko se sme pač vedno zahtevati, da ne odbija človeka najzanimnejša oprema in da ne strohni papir, še preden je knjiga prav prečitana. Tudi v tem oziru so Schwentnerjeve izdaje res hvalevredne.

Koncert pianista Godowskega, ki ga je v petek večer priredila «Glasbena Matica» v veliki dvorani hotela «Union», je potrdil vso slavo, ki jo oznanjuje muzikalični svet o Godowskem. Glasoviti pianist združuje v svoji umetnosti nedosežno tehniko z neizmerno finim čuvstvom ter izvalja svojemu instrumentu glasove in akorde, ob katerih se pozabi, da jih producira takozvani klavir. Moč in nežnost izvajata v prstih Godowskega prave čarobije, pa ni čudo, da je bilo občinstvo res očarano in da je kar obsipalo virtuozu z aplavzom. Godowski si je bil sestavil prav izbran program, kateremu je še dodal nekaj točk. Naposled: Poslušati več kakor dve uri sam glasovir brez utrujenosti, pa se vzeti s seboj spomin na osvežujoč učinek — to je že najboljša izpričevala za virtuozno umetnost Godowskega. Žal, da je bila udeležba občinstva na koncertu prepičla.

Slovenska filharmonija namerava začetkom prihodnjega leta prirediti poseben koncert za delavstvo. O tem sporočimo več, ko bo čas.

Delavski žepni koledar za leto 1909 je ravnokar izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Čevljarskega pomočnika

sprejme

2-2

Matej Oblak, Kongresni trg štev. 6.
Plača v I. razredu.

Kje se dobe najboljši poljedelski stroji, kakor mlatilnice, gepeljni, slamozeznice, čistilnice, preše za sadje i. t. d.?

Edino le pri

FR. STUPICA

v Ljubljani, Marije Terezije cesta štev. 1., Valvazorjev trg štev. 6.

In zakaj: zato, ker so dotični stroji iz najboljših tovarn sveta, najboljše sestavljeni, ker se istih proda na tisoče in tisoče komadov in se ravno radi tega, ker se jih izdeluje v velikih množinah, dobivajo po nizkih cenah. Moji stroji so povsod jako priljubljeni. — Obračajte se na mojo trdiko pri nakupu **stavbenih potrebščin**, portland-cementa, travert, železniških sin in druge različne železnine in raznega orodja, nagrobnih križev, tehtnic i. t. d. 24-3

Kdor išče
personalni,
hipotekarni ali realni
Kredit
naj zahteva brezplačno prospekt
Meller L. Egyed
Budimpešta
IX., Főváy-úta 7.
Telefon-interurban
46-31.

Telefon št. 177

52-1

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Telefon št. 177

Telefon št. 177

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam

**zagrebačko in
:: češko pivo ::**

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

„Rdeči Prapor“

Razpošiljanje
blaga na vse
kraj sveta!

Najcenejša,
največja
izvozna trrdka!

H. Suttner, urar, Ljubljana

Mestni trg, nasproti rotovža, preje v Kranju

priporoča svojo veliko, izborno
8-4 zalogo finih

švicarskih ur

brilantov, zlatnine in srebrnine
v veliki izbiri po najnižjih cenah.
V dokaz, da je moje blago res fino
in dobro, je to, da ga razpošiljam
po celem svetu. Na stotine pohvalnih
pisem je vsakomur prostovoljno na
ogled, da se lahko sam prepriča.
Prosim, zahtevajte velik cenik, ki
se pošlje zastonj in poštne prosto.

Ceno perje za postelje!

En kilogram sivega, osmukanega 2 K, napol belega K 2-80, belega K 4-—, prima puhastega K 6-—, najboljšega prima, opukanega, najlepše vrste K 8-—, puh siv K 6-—, bel K 10-—, prsni puh K 12-—, od 5 kg naprej franko.

Gotove postelje

iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (pavoline — nankinga), tuhent, 170 : 116 cm velik in dve blazini, 80 : 58 cm veliki, napolnjeno z novim, sivim, očiščenim, izdatnim in trpežnim perjem K 16-—, z napol puhom K 20-—, s puhom K 24-—, tuhent sama K 12-—, K 14-—, K 16-—, blazinice K 3-—, K 3-50, K 4-—, razpošilja proti povzetju, ne vračunši zavojnine, franko od K 10-— naprej. 52-9

Maks Berger, Deschenitz, 228 (Böhmerwald).
Če blago ne ugaja, se zamenj ali pa vrne denar. — Cenik zastonj in franko.

M. Kralj

črevljarski mojster

LJUBLJANA

Stari trg štev. 28

se priporoča sl. občinstvu v izdelovanje
vseh vrst obuval po meri v moderni
in elegantni obliki. 4-4

!! Postrežba točna in solidna. !!
Cene zmerne.

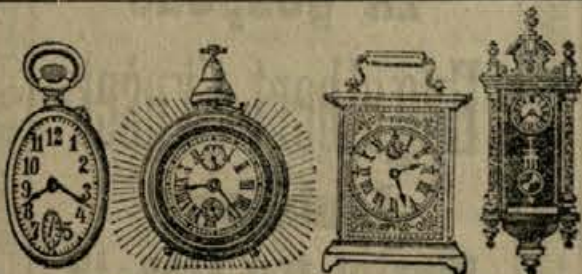
Za Miklavža in Božič

kupujte darila otrokom

v slovenski trgovini

I. Toni, Sv. Petra c. 31.

Solske potrebščine, šolske torbe, albumi
za fotografije in razglednice, poezije,
pisemski papir v ka etah in omotih,
okvirji za fotografije, ročne torbice,
denarnice i. t. d. — Velika zaloga naj-
novejših božičnih in novoletnih raz-
glednic. — Cene zmerne, postrežba
strogo solidna. 7-2

Zastonj pošljem vsakemu in poštne prosto cenik za 5000 ur.

Roskopf Patent	K 3-—	J-Budilka	K 6-—
Srebr.-Rosk.	• 6-—	Z bitjem	• 8-—
Železn.-Rosk.	• 7-—	Z godbo	• 10-—
Srebr. dvoja. plašč.	• 8-—	6 valcnov	• 12-—
Budilka	• 2-40	Pendel-ura 70 cm	• 7-—
S svet. števil.	• 3-—	Z zvon. bitjem	• 9-—
Z enim zvoncec	• 5-—	Z budilko	• 10-—
Kuhinjska ura	• 3-—	Z godbo	• 12-—

Original, Omega, Schaffhausen, Glashütte, Helios, Amalfa,
c. kr. preizkušeno od K 13-— Zlatnina in srebrnina
po originalnih tvorniških cenah.

Triletna garancija. Ako ne ugaja, zamena, ali pa se
vrne denar. 15-9

Maks Böhnel, Dunaj IV.

Margaretenstrasse 27/20 v lastni hiši.

Sodno zapriseženi cenitelj in izvedenec. Največja in
najstarejša trrdka. Ustanovljeno 1840.

5000 slikanih cenikov zastonj in poštne prosto.

Delavci!

Zahajajte in prirejte zborovanja in veselice v najini 6-4

gostilni

kjer boste vedno s pristnim vinom in izvrstno jedjo po najnižji ceni najboljše postreženi. — Najlepše zimske zabavne igre se vam nudijo pri nas.

Za mnogobrojen obisk se priporočata

Peter in Josipina Košak

restavracija „Perles“

Ljubljana (poleg pošte).

Shajališče delavcev!

Kavarna in restavracija

ŠVICARIJA

se priporoča.

Edino pravi

Thierryev balzam

le z zeleno znamko ane. — 12/2 ali 6/1 steklenic ali pa 1 velika specijalna steklenica s patentnim zaklepom 5 K.

Thierryevo centifolijino milo

proti vsem, še tako starim ranam, vnetjem, poškodbam, go. rečici, kislini, kašlju, krču slabem teku i. t. d., 2 lončka 3 K 60 v. Razpošilja se le proti povzetju ali za naprej poslani denar. Ti dve domači zdravili sta povsod znani in še od nekdanj sloveči.

Naročila naj se naslavlja na:

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rog. Slatini.

33-33

Zaloga večinoma po lekarnah.

10-1

E. & A. SKABERNÉ

LJUBLJANA

Mestni trg št. 10.

Zaloga manufakturnega blaga na debelo

in drobno.

Prva slovenska ::

:: modna trgovina

za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg št. 19

se najtopleje priporoča.

104-13

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora: Obleke, povrhnjke, zimske suknje, dežne plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcijska za dame in deklice. 52-4

Konfekcijska trgovina

v Ljubljani

Pred škofijo šte. 19.

A. Lukič

Več močnih delavcev

sprejme takoj v delo

4-3

gosp. Josip Kerink, podjetnik
v Zagorju ob Savi.

Plača se od ure od 26 vinarjev naprej.

Pozor!

15-4

Kavarna „ILIRIJA“

Ljubljana, Kolodvorske ulice šte. 22

se priporoča.

Vsak dan celo noč odprta.

Vsak ponedeljek koncert seksteta
na lok ob prosti vstopnini.

S spoštovanjem

Štefan Miholič, kafetir.

**Klobuke, cilindre
in čepice**

v najnovejših faconah in v
velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo šte. 2.

52-3

Dobi se ure tudi od 5 K naprej!

Največja zaloga

zlatih in srebrnih ur,
verižic, uhanov,
prstanov, briljantnih
in dijamantnih i. t. d.

Dobiva se blago samo prve
vrste, slabega in ničvrednega
blaga nimam v zalogi.

Za obilna naročila se priporoča

Fr. Čuden

urar in trgovec v Ljubljani.

Ceniki zastoj in poštnine prosto!

10 zapovedi za zdravje

lično tiskane, vpošlje poštne prosto in zastoj
lekarnar 24-1

Trnkóczy v Ljubljani.

Dobijo se tudi osebno v njegovi lekarni.

Naznanilo.

3-1

Usojam se p. n. občinstvu vljudno naznan-
jati, da sem od g. Mardetschiägerja kupil

lekarno

pri „Zlatem orlu“

na Jurčičevem trgu.

Vodil bom lekarno vestno, solidno in po-
strežljivo ter prošim polnega zaupanja in na-
klonjenosti p. n. občinstva.

Vse doslej uvedene Ada preparate, dalje
vse medic. specialitete, obvezila, živino-
zdravna sredstva, rudniške vode, lepčilna
sredstva i. t. d. bodem prodajal po konkurenčnih
cenah.

Z velespoštovanjem

M. Ph. Josip Čizmar

lekarnar pri „Zlatem orlu“.

Ustanovljena 1847.

52-1

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene.

Najsolidnejše blago.

Pred kratkim
ustanovljena.

Na razpolago ima

10.000 hl vina

(mošta) združenih
kmetov iz najbolj-
ših vinogradnih
krajev, kakor:
Brje, Skrilje, Do-
bravlje, Kamnje in
drugih bližnjih
vasi.

Kmečka delavska

gospodarska zadruga

v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno
zavezo.

Zadružno vodstvo!

Lastne kleti.

Priporoča se
cenjenim konsu-
mentom, zadruga-
m, trgovcem in
gostilničarjem po
Goriškem, Kranj-
skem, Koroškem, v
Trstu in drugod.

Postrežba točna
in prava!

Cene zmerne!

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg v Ljubljani

Telefon šte. 168.

Telefon šte. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

26-20